

Ľubomír Jančok

GLAMOUR
PARÍŽA

MARENČIN PT

ĽUBOMÍR JANČOK

GLAMOUR PARÍŽA

MARENČIN PT

v spomienke na M. R. Štefánika

© Lubomír Jančok, 2011, 2018

© Marenčin PT, spol. s r. o., Bratislava, 2011, 2018

Jelenia 6, 811 05 Bratislava

marencin@marencin.sk www.marencin.sk

Cover © Marenčin Media, 2018

Design © Marta Blehová

714. publikácia, 2. vydanie

ISBN 978-80-8114-891-0 (viaz.)

ISBN 978-80-8114-892-7 (ePDF)

ISBN 978-80-8114-893-4 (ePub)

Šesť rokov po...

Glamour Paríža vyšiel ako moja prvotina. Pitva, chirurgický pohľad na parížske kasty. V roku 2011 vládol ešte Sarkozy. Terapeuti mali práce vyše hlavy – bol všade a 4 z 10-tich klientov priznali, že sa im o ňom už aj sníva. Latinské *NE QUID NIMIS* – menej je viac – mu začali pripomínať múdri poradcovia. Ako kedysi Bonapartovi chceli zatrhnuť Rusko. A nezatrhli. Rok 2012 Sarkozy neobhájil. Grófká sa v rozhovore tejto knihy vyjadruje i k Bonapartovi, i k Sarkozymu. Nastúpil François Hollande a sľúbil, že bude normálny. Bol. Chvíľu. V tejto knihe máme kapitolu o vplyve žien vo Francúzsku: *cherchez la femme*. Hollande vymieňa čoskoro svoju partnerku novinárku za inú – herečku. Partnerka napíše knihu pod názvom *Merci pour ce moment* (Ďakujem za túto chvíľu) – ironické, presne také máme radi na francúzskom knižnom trhu. Bestseller, ktorý autorke zarobil pár miliónov eur. Rok 2017 Hollande končí a ani sa do obhajoby svojej bilancie radšej nepustí. V januári je víťazom primárok na pravom brehu konzervatívec-katolík a gaulista François Fillon – ak vyhrá, bude to zázrak. A nevyhrá. Vo finále je Le Penová a mladý 39-ročný Emmanuel Macron. Ženy si vypínajú zvuk, keď je v televízii – stačí sa im pozerat'. Závvidia o vyše 20 rokov staršej Brigitte Trogneux, Madame Macron. Kedysi jeho učiteľka na gymnáziu. S jej dcérou bol Macron v tej istej triede a práve ona hovorila svojej matke až netradične pochvalne o svojom spolužiakovi. Dnes sú Emmanuel a Brigitte spolu už vyše 20 rokov. Ona priniesla do vzťahu tri deti v rovnakom veku ako on, stal sa

rýchlo 7-násobným starým otcom. V zákulisí je on submisívny, ona dominantná. Je mu ženou, oporou, matkou, milenkou, sestrou, priateľkou. Je to, čomu v sorbonských kruhoch hovoríme AMOR INTELLECTUALIS – duševná láska. Viac ako telo na telo. Mohol byť mať Miss France. Nemá, nechce. Potreby tela áno, v stredu, ale čo budú robiť v nedeľu? Opera, divadlo, koncert, diskusia? Spolu. *Amor intellectualis*. Opak je pravdou, ona je pre Macrona nie problémom, ale riešením.

Glamour Paríža ho predpovedal

Ludia sa unavili zo starých elit. Kto ich nahradí? Človek z ľudu? Nie. Mladé elity z tých istých škôl. Tá kapitola v knihe je moja najobľúbenejšia, ako i školstvo slovenské a francúzske. Macron je úplne presným príkladom týchto analýz, najlepší žiak v triede, víťaz súťaží v hre na klavíri, prešiel cez literatúru, prestížnu biznis školu, napokon ENU – školu diplomatov: Kráľovská cesta. Trochu v banke zarobil milióny, ale je v povahe hry, že začne postupne nudiť, alebo pozývať k vyššej stávke. Et voilà, ministerský post, kandidatúra na prezidenta. Potvrdil naše postuláty, že Francúzsko riadia najlepší žiaci z tried – od železníc cez pošty po ministerstvá či módné domy. Macron je šťastné dieťa globalizácie, má šarm, inteligenciu a flámsky temperament, keďže v tej blízkej časti Belgicka vyrastal – teda vrúcnosť, energickosť, ale zároveň málo humoru a melancholické momenty. Proeurópan, liberálny v hodnotových otázkach, ekonomický Bonaparte. Nemal koreň, bez strany, bez ideológie – vhodný pre globalizáciu. Mama lekárka, papa neurológ. Vychovaný Jezuitmi. Ale to bol aj Robespierre. Keď máte dve jablone, ale rôzne odrody. Médiá ho milovali a výrazne mu pomohli k víťazstvu – Hollanda opustil a ten sa opustil ešte pred bojom. Fillon mal „neduh“ – manželka, veľa detí, nerozvedený, nepodobal sa na dobu, ale viac na otcov. Žena bola v domácnosti nedôstojne platená celé roky ako asistentka. Určite, taký ten de gaullovský, chiracovský prejav – žena nevstáva do práce, ale jej múdrosti z terénu, zo stretnutia s ľuďmi a nieke-

dy i intervencie do príhovorov sú na – zaplatenie. Ale koľko je málo, koľko je veľa ? Pár tisíc mesačne je šok, ktorý potvrdzuje analýzu v knihe – peniaze sú vo Francúzsku tabu. Ukážete drahé auto, zámok a skončili ste. Vaši voliči chcú niečo viac – knihy napríklad. A nádej, že to bude inak, aj keď tušia, že všetky tie pekné veci máte. Ukazovať ich však je „vulgaire“.

Le Monde i Le Figaro podporili Macrona, celá plejáda televízií a novín mu dláždila cestu – vyvolal také nádeje ako naposledy za korunovácie Karola VII. za prítomnosti Janky z Arku. Le Penová bola agresívna v celej kampani – anti-európska, proti euru a finálnu debatu nezvládla – *vae victis* – beda porazeným. Avšak vyše 4 milióny prázdnych obálok, 10 miliónov voličov Le Penovej (rekord jej strany) a absencia cez 10 miliónov je spolu viac ako hlasy Macrona. Rozhodne čas azda aj veľmi blízky, a to v dvoch otázkach – bezpečnosť a imigrácia.

Atentáty

Posledné roky Paríž i Francúzsko boli ostro skúšané. Veľa mŕtvych, nevinných, plač i slzy. Turizmus padol o 8% v luxuse a o oveľa viac v nízkorozpočtových projektoch. Výsledky sú napriek tomu dnes neuveriteľné: Francúzsko stále najnavštevovanejšia krajina sveta (áno, aj jedna z najdrahších), Grand Prix de Monaco, Roland Garros, Festival v Cannes, Tour de France, veľká *gastronomie*, bohatý vidiek, oceán, hory, more, champagne, bordeaux, cognac, Normandia či Bretónsko – jeden život nestačí: Farba rosé sa nezmenila. Ľudia cestujúci celý rok tu a tam, dnes už vedia, že riziko je všade. Tí neprestali do Francúzska chodiť. V apríli už letenky na jún-august pre menšiu skupinku do Paríža či Nice nekúpíte. Provence je do októbra vypredané. Rosé je ešte lepšie, francúzski cukrári či pekári ešte rafinovanejší. Je to krajina, kde PRÁCA NIE JE PRVOU hodnotou. Je tu totiž ešte niečo viac. A čo to je? I na to nám odpovedá nové druhé vydanie *Glamour Paríža*, stále aktuálne a dobre vyzreté ako tie dobré ťažké vína z Margaux na ľavom brehu Bordeaux.

Sorbonské ťaženie dokonané

Cieľ musí byť splnený, aj keď sa závodný kôň uštvie. Cítite to vo vzduchu, prajú Vám všetci, profesori, administratíva, len sa neopúšťajte. Prihláška na môj medzinárodný sorborský doktorát podpísaný medzi Paris-Sorbonne a Univerzitou Komenského, mala 55 strán. Písal sa rok 2011, presne v tom čase sú i riadky *Glamour Paríža*. „Recepcia Honoré de Balzaca na Slovensku“ znel názov témy: cez 400 strán, 700 poznámok, päť a pol hodiny obhajoby, 6-členná porota a najvyššia známka – Félicitations du jury. Ponaučenie – na doktoráte človek bojuje viac so sebou samým ako s témou. Ak to neudržíte, skončíte v špitáli sv. Anny, inak krásna historická budova, priam kláštor – pre intelektuálov ako stvorený. Ironické. Za 4 roky spravია doktorát iba mladí, ktorí sa venujú výlučne doktorátu a trochu učia, 5 rokov je v poriadku, 6-ty povoľuje už „le directeur“ a dekan, 7. ročník, ak máte závažný argument a 8. postupne rušia.

Paris-Sorbonne, 24. marca, 14 hod. Ako pokorný služobník predstúpim pred porotou o 14:10 hod. Traja slovenskí a traja francúzski profesori, ultra veľkí špecialisti na moju tému. Hostí v sále je do 15, sledujú naživo ako finále boxu. Predstavím za 30 minút tému, výzvy, prínos. Prvý školiteľ, profesor zo Sorbonne, spustí 45-minútový prejav – je to priam maršal parížskeho intelektuálistu – úvod venuje môjmu životu, som prekvapený, spomína rôzne aktivity a prepája ich s témou, má to príbeh. Nastupuje analýza – tón hlasu, krivky, stúpame, klesáme, vážnosť, smiech, výber slov, l'orgasme intellectuel! Obhajujem sa. Nastupuje moja slovenská školiteľka, podobný scenár. O 16:30 hod. pauza 15 minút. Počúvam, reagujem, obhajujem. Z teplého kašmíru v zime do chladných, síce bohémnych, ale precíznych priestorov Sorbonny – o 19:00 hod. končíme, rokujú bez publika. Popíjam vodu na chodbe. Znie povolanie pristúpiť k ortieľu – verdikt. Porota sa jednomyselne zhodla na najvyššej známke udeľovanej výnimočne – Félicitations du jury. Nečakal som známku zlú, čakal som známku dobrú až veľmi dobrú. Táto

je však završením tejto zveri – áno, poľovnícky povedané zveri, ktorú síce nezabijate, ale ktorú ste krotili takmer 6 rokov. S hromami, bleskami. Ceremoniál odovzdávania trvá 7 hodín. Potvrdzujú moje tézy v tejto knihe – dlho, obežnou dráhou, pomaly a s noblesou – francúzsky model vzdelávania, kde peniaze sú na všetko. Dokonca aj na spro... spresnenie vašich túžob.

Čo nás čaká

Kasty ostali, vycibrili sa. Ženy si udržali moc. Sarkozy a Hollande odišli. Prišli noví, mladší, antisystémoví. Grófka tušila a tušila správne. Elity a jej žiaci nie sú v tabuľkách, kde sa píše, ako mládež osprostieva (to už hovoril Cicero) – non, non, mýlia sa. Tí noví mladí sú iphonomí, rýchli, efektívnejší ako predchodcovia. Najlepší žiaci z tried zmúdreli a zrýchlili, tí – nazvime ich bežní – tým niveau spadla a zosúva ich dole.

A napokon Paríž je stále epicentrom sveta – dokonca už aj z Londýna k nám idú. Inšpiruje nás a posúvame sa s ním: za 5 rokov i duša slovenská či česká sa nasýtila všeličoho, nastupuje nová éra – odmaterializovaný luxus. Ako v škole: avoir = mať, être = byť. Kladieme si otázku: už to mám, a načo mi to je. A tu je Balzac, druhá fáza kapitalizmu – vidieť vo veciach i hĺbku, zmysel. Peniaze už nestačia. Nastupujú vzdelanie a vkus. Tie sa nezáskavajú do vienka, tie sa cibría celý život. Už nie je hanbou nevedieť otvoriť ustricu či kraba, či nebudaj povedať: ja som to ešte nejedol. Hanbou je netúžiť to chcieť vidieť a vedieť, ochutnať a naučiť sa. Slovenské publikum, čitateľ i klient je na tejto ceste: nech trvá veľmi dlho.

Príjemné čítanie.

ENTRÉE

Bez francúzštiny sem ani nechodte!

Kedy ste Parížanom? Riadna dilema, však? Ako keď dumáme, ako vyzerá pravý „Blavák“. Záleží na kritériách, ktoré si stanovíme. Osobne inklinujem k verzii, ktorá akcentuje skôr správanie ako pôvod. Vaše korene skrátka nemusia siahať priamo do Paríža roku 1610, aby ste ako pra-pra-pra-pra-pra-pravnuk šľachtica mohli deklarováť, že ste pravý Parížan. Máme tu napríklad ľudí, ktorí žijú v Paríži iba desať rokov, matka je z juhu, otec Parížan, alebo takých, ktorých ani jeden rodič nie je z francúzskeho hlavného mesta, prípadne matka je Francúzka, otec Alžírec alebo Španiel. Varianty sú početné, dôležité je, aby boli dotyční už v Paríži usadení, akceptovali parížske pravidlá hry a mali mesto radi, žili v ňom. Dva príklady: jedna známa má otca z Paríža, matku z Toulouse, druhá otca z Maroka, matku z Nice. Obe žijú v Paríži už štyri roky a majú šialené „french črty“ a parížske maniere. Rovnaká kasta – BCBG (*bon chic bon genre* – viac ďalej), to znamená rovnaké bary, literatúra, hobby, nábytok, obchody.

Už neraz som sa vyjadril k „francúzskosti“. Ak neovládate francúzštinu na vysokej úrovni, kvality, ktoré vám môže najnavštevovanejšia krajina sveta ponúknuť, vám vo väčšine oblastí uniknú. Ak chcete byť „balená“, stredná úroveň stačí. Napokon, kvôli tomu sa nemusíte presúvať do Paríža, stačí zostať v niektorom bratislavskom bare, kde je tiež šanca, že sa vám prihovorí Francúz a hneď ostanete namätko. Minule tak jeden oslovil moju kamarátku, nevediac, že ja mu tiež rozumiem. Zdvorilo sa predstavil a dodal, že je z Paríža. Podľa jeho akcentu som hneď vedel, že je z nejakého malého zapadákov. Ale Paríž, Cannes a Monako sú „in“ a zaberajú najlepšie. Nakoniec sme ho nachytali už pri druhej otázke, keď si vymyslel ulicu, ktorú zaradil do zlého obvodu.

Ak chcete baliť francúzske krásne ženy, ovládanie francúzštiny je priam *conditio sine qua non*. Plus nesmiete zabudnúť na humorné bonmoty, rýchle konverzačné výmeny, referencie, slang. To je prvý predpoklad, aby sa s vami vôbec porozprávali. Existujú aj výnimky, keď si poradíte i po anglicky. Tu však odporúčam získať pas zo západnej Európy, ideálne z Anglicka, zo Švédska. Portugalsko... hm, neviem, či by prešlo...

Šik, dynamická, zvedavá, kultúrna, prispôsobivá, sociálna, invenčná a milujúca akcie rôzneho druhu. Na druhej strane trošku snobská, egoistická, náročná, vystresovaná, uhundraná. *Mademoiselle de Paris*.

Existujú rôzne kasty, určujúce priam prototypy sprá-

vania, ktorým by sme mohli zasvätiť celú knihu. Majster Honoré de Balzac na nich vykonal pitvu vo viacerých zväzkoch. Prenikol im do duše, povrch zvládol bravúrne a my dnes len s údivom čítame riadky majstra pera. V jednom z listov svojej milej, grófke Hanskej sa priznáva, že píše málo – šesťnásť hodín denne je málo, musí viac! Slovom klasika: vytvoril svet, ktorý my dnes musíme žiť.

Tlačiť sa, tlačiť sa. Útulnosť nadovšetko!

Ak vyjde jeden jediný lúč usmievavého slnka, je koniec – alebo skôr nový veľký začiatok. Všetci v Paríži vychádzajú na terasu. Terasy sú totiž ich ďalšou posadnutosťou. Všetky stoličky otočené do ulice, aby si vás bolo možné obzrieť a zaradiť. A pozor: žiadne veľké priestory. V Paríži a všeobecne vo Francúzsku, čo sa týka klubov, barov, kaviarní a reštaurácií, veľké priestory neznášajú!

Všetko je také maličké, minimálne, že laktom tlačíte do kolegu čítajúceho *Le Monde*. *Excusez-moi*, často opakujete. Nohu máte takmer na chodníku, ak nie na priechode. Rozprávate v normálnej hlasitosti, napokon, aj tak všetci o vás všetko vedia. Okenice na všetkých historických budovách, červené prístrešky na kaviarňach, nič tu nie je náhodné. Nie nadarmo ponúkajú v kioskoch sedem druhov mesačnickov o dizajne, šesť druhov o záhradách,

pätnäšť o tom, ako zariadiť dom či byt, ďalšie o architektúre. Francúzi sú v týchto oblastiach experti. Práve za Napoleona III. vznikajú salóny, kde sa Parížania túlia a objavujú nový svet.

Nedávno som bol opäť v Ladurée, odkiaľ sú známe „macarons“, tie malé koláčiky pripomínajúce dve okrúhle piškóty spojené plnkou. Rôzne farby a príchute, veľmi sladké, rozmanité balenia a tradícia z 19. storočia, keď manželke pána Ernesta Laduréeho napadlo šupnúť niečo medzi dva koláčiky. V Ladurée sa dnes aj super papká, len si pripravte za obed pre dvoch minimálnu mesačnú mzdu *à la slovaque*. Podobný je Procope, ktorý patrí do série najstarších reštaurácií v Paríži. Jedol tam Benjamin Franklin, Voltaire, Diderot, Rousseau, Robespierre, Verlaine a i jednotlivé salóny sú pomenované podľa niektorých z nich. Koberce, zlato, zrkadlá – ako v inom storočí. Procope bol pôvodne pán Procopio z Talianska, ale pofrancúzštil svoje meno na Procope.

Pofrancúzšte si i vy, čo len chcete. Mne tiež hovoria *žankok*. A keď sa ma pýta nejaký ten monsieur alebo nejaká tá mademoiselle, akú mám značku okuliarov, odpoviem: „de jeancoq“ (vyslov „d žankok“). Vtedy zostanú zmätení, lebo si myslia, že som ich v trendoch predbehol a niečo im uniklo. Možno nová séria z Japonska alebo newyorský šik. Povie „krásne“, usmeje sa a reč prejde na inú tému. Preto si vždy pripravte i nejaké meno úplne neznámeho umelca, najlepšie z moderného ume-

nia. Keď bude treba, tak ho vylovíte a zabodujete! Horšie, ak sa ho niekto chytí a bude požadovať podrobnosti!

Podmienky nočnej klubovej filozofie sú jasné: prísť „vystajlovaný“, slušne sa správať (rozumej: slušne sa zabávať), sem-tam sa ukázať so známou osobou a najmä chodiť často! Na facebooku ste, samozrejme, vo všetkých skupinách, odklikávate všetky akcie, a ak nestíhate v jeden večer všetkých desať, tak aspoň na piatich sa určite zastavíte. Už chápete, prečo je v Paríži nevyhnutná dobrá kondícia?

Kostol, kino, kaderník a lekárň

V žiadnom prípade nič z toho neplánujte na piatok alebo na sobotu! Tie patria oddychu, resp. prípravám na únik z Paríža. V tomto veľkom malom meste sa žije najmä cez týždeň, ideálny je napr. už i pondelok, ale najmä utorok či streda. Najlepší, samozrejme, štvrtok. V stredu dávajú v kinách novinky, a keďže v Paríži pripadá na každých sto metrov kostol, kaderník, lekárň a kino, je si z čoho vyberať. Ako správna Parížanka však nepôjdete do kina v stredu, lebo by ste sa tam tlačili ako sardinka v paradajkovom náleve a najmä musíte všetko robiť inak ako ostatné. Horšie je, že keď sa o spomenuťom pravidle postupne dozvedia všetci, v stredu v kine už nikto nebude. A vtedy tam začnete chodiť! V sobotu

ste konečne i s deťmi. Ak ich nemáte, idete do hypermarketu. Tam hundrete v rade, hryziete keksy, ktoré ste ešte nezaplatili (a ani nezaplatíte, ak ich obal necháte na poličke), a keď ste už konečne pri pokladnici, predavačka zistí, že ste neodvážili kivi, a tak necháte všetkých čakať.

V nedeľu raňajkujete o 13.00 hod., lebo ráno pozeráte nejaký americký seriál, v parížskych kruhoch fičí napr. *Dexter*. Po raňajkách – teda obede, aj keď vlastne raňajkách – nasleduje prechádzka do parku alebo do nákupného centra, ak nájdete nejaké otvorené – a nájdete! Tí iní – ako ja – idú na omšu, kde sa dnes ukážu iba 4 percentá Francúzov. Od roku 1905, keď sa cirkev odlúčila od štátu, začala sa perióda „odkresťančovania“ krajiny, povolenia mravov i ostatných fenoménov, ktoré tu opisujem. Horšie je, že i moji nekresťanskí priatelia si to otvorene priznávajú, nevedia a nemajú chuť s tým bojovať („mám právo“ vždy zvíťazí nad „mám povinnosť“). Hodnotenie takýchto ľavicových a liberálno-libertínskych prvkov a politik však nechám na vás.

Ja sám priznávam, že som sa nakazil „supírom“. *Un soupir* – povzdych s výdychom. Niečo ako ahhhhhpffffffffff. Tak ten urobí Parížan tisíckrát za deň. Ak si nezvyknete, začne vás to frustrať. Je to bežný prejav postoja k čomukoľvek. Lebo nadšenie sa nenesí, keďže on/ona všade bol/a, všetko videl/a. V prípade jasného znechutenia je „supír“ až taký výrazný, že ho počujú všetci naokolo.

Horšie je, že som si ho priviezol aj na Slovensko, a keď si tak „zasupírujem“ v Bratislave, Žiline či v Poprade, všetci ma hneď podozrievajú, že som ofučaný a že si nič nevážim. Pritom u mňa sa už „supír“ pretavil do formy bežného výdychu! No ale vysvetlite to týmto mimometropolitným obyvateľom zo všelijakých malých miest a dedín... ahhhhhppppfff.

Francúzsko sa nudí

To tvrdil dve storočia po Pascalovi, v roku 1839 politik a básnik zároveň Alphonse de Lamartine. Zdalo sa mu totiž už príliš dávno, čo naposledy vyšiel francúzsky ľud poriadne do ulíc (pred deviatimi rokmi). Dnes sa obracia v hrobe a možno aj tleska. Najmä mladí sa búria. Za posledné obdobie to však vôbec nie je po prvýkrát. Všeobecná nespokojnosť, upevňujúci sa skepticizmus, zmätok, vágne videnie vlastnej budúcnosti, francúzsky prístup „som proti“ (niekedy veľmi efektívny a správny) sú dôvodmi súčasného diania vo Francúzsku. A nemusíme hovoriť len o CPE (Zmluva o prvom prijatí do práce) či o nedávnych buričských prejavoch stredoškôľakov proti dôchodkovej reforme. Napokon, spýtajte sa bežného Francúza, či si myslí, že taká alebo onaká zmluva niečo reálne zmení. Odpovie vám, že nič.

Francúzsky ľud sa potrebuje vyjadriť. Najčastejšie to

robí pomocou štrajku, diskusií, a teda prostredníctvom asociácií a odborov. Vo Francúzsku je približne milión asociácií, pričom osem z desiatich občanov je nejakým spôsobom do nich zapojených. Dokonca ak ste začlenení do asociačného života na fakulte, máte aj príslušné kredity. To som im vždy závidel. Nemyslím tie kredity, ale tú schopnosť zhromaždiť sa s určitou víziou, nezištne sa popasovať a diskutovať, obhajovať sa... Francúzsko však charakterizuje najmä bohaté kultúrne dedičstvo, gastronómia a pestrosť regiónov. Stále je najnavštevovanejšou krajinou sveta. A podľa nedávneho prieskumu je i krajinou, kde sa najlepšie žije.

Kto z koho? Ľud chce ukázať, že sa nebojí a má silu. Napokon, to je princíp štrajku. Vláda nechce ustúpiť, tvrdí, že je tu pre ľud, a nie na to, aby mu uškodila. Ľud má averziu k poslušnosti a neverí vláde. Vláda sa ho musí báť, čo nie je prípad veľkého počtu krajín, kde dominuje niekedy až zaslepená poslušnosť. Pravdou je, že všetkého veľa škodí.

Avšak o pár mesiacov budú Francúzi na svoju adresu žartovať, argumentujúc, že sú viac v štrajku ako v práci. Vy sa budete smiať, oni budú pritom úprimní a potvrdí sa, že Francúzsko je asi jediná krajina, kde si ľudia dokážu uťahovať a robiť obrovský posmech sami zo seba.

KASTY A SPOLOČENSKÝ BOJ

Existuje spoločenský boj tých, ktorým v istých parížskych kruhoch hovoria *branleur intello*, teda intelektuálny grázel. Intelektuálny grázel má názor, za ktorým si pevne stojí, je silný v argumentoch a v škole nikdy nemusel „dupať“, aby sa dostal na priemernú úroveň. Ak nič nerobil, bol priemerný, ak sa posnažil, zaradil sa medzi elitu. Francúzsky edukačný systém, hodnotiaci najmä na základe finálnej skúšky, mu hrá do karát. Už na gymnáziu bol taký. Oproti pilne sa učiacej spolužiačke sa menej bifľoval, ale veľa čítal. Prišla maturita, zožal úspech, prišli konkurzy na vysoké školy, všade ho prijali. Má rád Jeana Cocteaua a jeho: „Všetko to, čo ti druhí vyčítajú, kultivuj. Pretože to si ty!“ Radí sa do skupiny ďalších „súrodencov“ vítajúcich revolučné vzruchy, ktoré si múry budov, kde študuje, veľmi dobre pamätajú.

„Súrodenci“ sú ľahko identifikovateľní: „intellos de gauche“ (ľavicoví intelektuáli), „jeunes socialistes“ (mladí socialisti) nemajú radi „pracujúce kádre“, „zanietných sarkozystov“ v oblekoch. Všetky horeuvedené fenomény v podobe bytostí sú tí, ktorí predstavujú „gavrošov“ fran-

cúzskej školskej sústavy a vôbec francúzskej spoločnosti (gavroš je prototyp parížskeho dieťaťa za čias V. Huga, ktorý ho zaznamenal aj vo svojich *Bedároch*. Reprezentuje dieťa – tuláka s odvahou a revolučnými hláškami, zomierajúceho v roku 1832 na barikádach práve pri ironickom spievaní veršov, v ktorých uvádza mená Voltaira a Rousseaua a ktoré už nestihol dospievať).

Väčšina z nich nepochádza zo sociálne silne založených rodín, presadili sa svojím nezvyčajným „grázlovským“ intelektom. Tí, ktorí majú podobné rodinné zázemie ako oni, sa im chcú podobať, ale veľa z nich trpí *sorelovským komplexom*.

A takých je podľa mňa v štrajkujúcich davoch a v pozadí príprav štrajkov najviac. Sú to tí, ktorým nevýraznosť intelektu neuspokojí svedomie ohľadom svetlej budúcnosti. Cítia a myslia si, že im spoločnosť neponúka rovnaké šance, aby boli najlepšími. Buď nevytrčajú z radov, alebo to nemajú predpísané v rodičovskej politike usmernenia. Zjednotili sa v študentských odboroch a majú svoje kancelárie na každých troch metroch na každej francúzskej fakulte.

Cítia sa ako Julien Sorel (spomeňte si na román *Červený a čierny*) po návrate Bourbonovcov za reštaurácie v roku 1815, keď nepríslušnosť k rodu a šľachtickému pôvodu zmarila napriek šikovnosti a erudovanosti akékoľvek pomýšľanie na arivizmus (francúzsky termín odvodený

od slova *arriver*, čo znamená prísť, ale aj dosiahnuť, teda ide o tých, ktorí uspeli). Výzvy, ktoré ponúkol život Julie-novi, neboli zvládnuté, lebo sa narodil v nesprávnej dobe (v diele *Červený a čierny* vystavuje autor svojho protagonistu dvojitej výzve: a) uchopiť svoj talent a mať vôľu ho využiť, vybudovať si kariéru; b) zvládnuť prechod zo zdedených skromných materiálnych podmienok k „dobytiu sveta“. A napokon musí ešte zvládnuť dobytie žien, resp. dobyť svet prostredníctvom žien).

Opäť nespravodlivosť. Študenti takéhoto typu sú dominantní na francúzskych univerzitách, ale nie až tak na prestížnych tzv. Grandes Écoles, teda Veľkých školách. Tam vládne skôr pravica – mladé dynamické kádre trpiace nedostatkom spánku a snívajúce o arivizme. Rodičia to niektorým z nich vkódovali a platia im drahé prestížne školy. Potrpia si oveľa viac na vzhľade, menej „frflú“, sú – akoby ich častovali ich ľavicoví rivali – poslušní, lebo tak dôjdu veľmi ďaleko.

Sarkozy je ich vzorom. To on sa obrátil k spoločnosti a navrhol jej ťahať ju smerom hore po rebríku, a nie sťahovať k prízemiu. On jej navrhuje svoju politiku založenú na zásluhách a intenzívnej práci. On jej radí vstávať skôr, pracovať viac, a tak zarobiť viac. A už len z predchádzajúceho opisu mladej ľavicovej inteligencie vydedukujeme, ako bolestivo pôsobia na ňu tieto slová. Ona Sarkozymu neverí. Neverí bonapartistickej taktike, kde

nezáleží na pôvode, lež na tom, čo zo seba urobíte. Neverí leuwenovskému syndrómu z románu *Lucien Leuwen*, kde sa hlavnému hrdinovi napriek tomu, že sa mu črtá vydláždený život, tiež rozpadá pôda pod nohami, aj keď dôvod má iného menovateľa. Akého? Stendhal vstúpil vývinovej línii postavy Luciena Leuwena opačný smer ako Sorelovi. Na rozdiel od Julienu Sorela Lucien nemá žiaden problém s materiálnymi podmienkami, všetko je tu pre to, aby uspel. Avšak príde hlas svedomia. Kládie si otázku: „Ako si vážim seba samého?“ Kým Julien sa bil o to, o čo bol ukrátený, tak Lucien hľadá, ako si zaslúžiť to, čo dostal. Kto chce pochopiť pohnútky francúzskej duše, ten sa bez dôkladnejšej lektúry Stendhala prakticky nezaobíde.

Či už sú to mladí gymnazisti, schopní zmobilizovať sa po celej krajine, skončiť s vyučovaním a bubnovať, nosiť transparenty a poukazovať na „úbohosť“ svojho statusu quo, alebo mladí vysokoškóľáci, mešťania, provinčiarci a buržuji obdarení intelektom, môžeme o všetkých tvrdiť, že načúvajú hlasu svojho srdca? Sú mobilizovaní poprednými mládežníckymi odbormi? Krivdí im vedenie školy? Štát? Isté je, že ten sa ich bojí. Ako mi neraz povedal vedúci mojej diplomovej práce na Slovensku, pán Kranus: „Francúzska vláda sa musí báť svojich študentov, čo nie je prípad slovenskej vlády.“ Nepopierateľne pravdivá myšlienka. Státisíce študentov v uliciach môžu znamenať